

Spis treści

I	CZEŚĆ GŁÓWNA WYKŁADU	1
1	Cząstki i fale	1
1.1	Fale elektromagnetyczne i fotony	1
1.2	Analiza doświadczenia interferencyjnego Young'a	2
1.2.1	Eksperyment pierwszy – jedna szczelina otwarta	2
1.2.2	Eksperyment drugi – obie szczeliny otwarte	3
1.2.3	Dyskusja opisu korpuskularnego	4
1.3	Dualizm korpuskularno-falowy	6
1.3.1	Podsumowanie omawianych doświadczeń	6
1.3.2	Kwantowa unifikacja obu aspektów	6
1.3.3	Dualizm korpuskularno-falowy	7
1.4	Idea rozkładu spektralnego	8
1.4.1	Dyskusja eksperymentu polaryzacyjnego	8
1.4.2	Wnioski kwantowo-mechaniczne	9
2	Funkcje falowe i równanie Schrödingera	12
2.1	Funkcja falowa	12
2.2	Równanie Schrödingera	13
2.2.1	Uwagi i komentarze	14
2.2.2	Uzasadnienie równania Schrödingera	15
2.2.3	Dalsze uwagi i komentarze	17
2.2.4	Uogólnienie	18
2.3	Własności funkcji falowych	18
2.3.1	Probabilistyczna interpretacja funkcji falowej	18
2.3.2	Gęstość i prąd prawdopodobieństwa	20
2.4	Stacjonarne równanie Schrödingera	22
2.4.1	Wprowadzenie	22
2.4.2	Cząstka swobodna	24
2.4.3	Stany związane i rozproszeniowe	27
2.4.4	Warunki ciągłości dla funkcji falowych	29
3	Podstawy formalizmu mechaniki kwantowej	30
3.1	Przestrzeń funkcji falowych i operatory	30
3.1.1	Przestrzeń funkcji falowych – przestrzeń Hilberta	30
3.1.2	Operatory na przestrzeni funkcji falowych	32
3.1.3	Operatory hermitowskie	35
3.2	Obserwable i pomiary	37
3.2.1	Obserwable	37
3.2.2	Wyniki pomiarów i ich prawdopodobieństwa	38
3.3	Wartości oczekiwane	43
3.3.1	Dyskusja dodatkowa. Dyspersje	46
3.4	Konstrukcja operatorów – obserwabli	47
3.4.1	Operatory położenia i pędu	47
3.4.2	Zasada odpowiedniości	48
3.4.3	Hamiltonian cząstki	50
3.5	Nawiasy Poissona i relacje komutacyjne. Metoda kwantowania	50
4	Równanie Schrödingera	52
4.1	Zachowanie normy wektora stanu – funkcji falowej	52
4.2	Równanie Schrödingera dla układu konserwatywnego	53
4.2.1	Ewolucja w czasie dla stanu stacjonarnego	54
4.2.2	Normowanie stacjonarnej funkcji falowej (4.25)	56
4.2.3	Stan początkowy – stan własny hamiltonianu	57
4.2.4	Uwagi o zachowaniu energii	57
4.3	Ewolucja wartości oczekiwanej obserwabli	58
4.3.1	$\langle A \rangle_t$ – liczbowa funkcja czasu	58
4.3.2	Równanie ruchu dla $\langle A \rangle_t$	58
4.4	Twierdzenie Ehrenfesta	60
4.4.1	Wyprowadzenie równań Ehrenfesta	60

4.4.2	Dyskusja. Granica klasyczna	61
5	Zasada nieoznaczoności	63
5.1	Formalna zasada nieoznaczoności	63
5.1.1	Średnie i dyspersje. Pojęcia wstępne	63
5.1.2	Zasada nieoznaczoności	65
5.1.3	Warunki minimalizacji zasady nieoznaczoności	65
5.2	Dyskusja i pewne zastosowania	66
5.2.1	Ogólne sformułowanie	66
5.2.2	Relacja nieoznaczoności położenie–pęd	67
5.2.3	Zastosowanie do atomu w modelu Bohra	68
5.3	Zasada nieoznaczoności energia – czas	69
6	Ważny przykład – oscylator harmoniczny	71
6.1	Wprowadzenie	71
6.2	Stacjonarne równanie Schrödingera dla oscylatora	72
6.2.1	Zamiana zmiennych	72
6.2.2	Zachowanie asymptotyczne	74
6.2.3	Równanie dla funkcji $f(\xi)$	75
6.3	Rozwiązanie via konfluentna funkcja hipergeometryczna	75
6.3.1	Konfluentne równanie hipergeometryczne. Rozwiązanie	75
6.3.2	Dyskusja rozwiązań	76
6.3.3	Wielomiany Hermite’a. Funkcje własne	78
6.3.4	Podsumowanie: funkcje i energie własne oscylatora	79
6.4	Pewne zastosowania	80
6.4.1	Element macierzowy operatora położenia	80
6.4.2	Element macierzowy operatora pędu	81
6.4.3	Elementy macierzowe $\langle k \hat{x}^2 n \rangle$ oraz $\langle k \hat{p}^2 n \rangle$	82
6.4.4	Zasada nieoznaczoności i energia stanu podstawowego	83
7	Notacja Diraca	84
7.1	Abstrakcyjna przestrzeń wektorów stanu	84
7.2	Kety i bra. Notacja Diraca	85
7.3	Operatory liniowe	86
7.3.1	Operatory, kety i bra	86
7.3.2	Operator rzutowy	87
7.4	Sprzężenia hermitowskie w notacji Diraca	88
7.4.1	Definicja operatora sprzężonego	88
7.4.2	Własności sprzężenia hermitowskiego	88
7.4.3	Uwagi dodatkowe i przykłady	89
7.4.4	Notacja Diraca – reguły mnemotechniczne	89
7.5	Operatory hermitowskie – obserwabli	90
8	Reprezentacje w przestrzeni stanów	91
8.1	Definicja reprezentacji	91
8.1.1	Intuicyjne wprowadzenie	91
8.1.2	Relacje ortonormalności i zupełności	92
8.2	Reprezentacje ketów, bra oraz operatorów	93
8.2.1	Reprezentacje ketów i bra	93
8.2.2	Reprezentacja iloczynu skalarnego	93
8.2.3	Uwagi o normowaniu	94
8.2.4	Reprezentacja $ \psi'\rangle = \hat{A} \psi\rangle$	94
8.2.5	Reprezentacja iloczynu operatorów	95
8.2.6	Elementy macierzowe operatora sprzężonego	96
8.2.7	Wyrażenie dla $\langle \varphi \hat{A} \psi \rangle$	96
8.3	Operatory rzutowe i rozkład spektralny obserwabli	97
8.3.1	Projektory jednowymiarowe	97
8.3.2	Projektory wielowymiarowe	98
8.3.3	Rozkład spektralny obserwabli	98
8.4	Nowa terminologia	99
8.4.1	Funkcje falowe w reprezentacji U	100
8.4.2	Operatory w reprezentacji U	100
8.4.3	Uwagi dodatkowe	101
9	Reprezentacje położeniowa i pędowa	103
9.1	Reprezentacja położeniowa	103
9.1.1	Definicja reprezentacji położeniowej	103
9.1.2	Funkcje falowe w reprezentacji położeniowej	104
9.1.3	Operatory w reprezentacji położeniowej	105
9.1.4	Operator pędu w reprezentacji położeniowej	105
9.1.5	Zasada odpowiedniości w reprezentacji położeniowej	107
9.2	Reprezentacja pędowa	107
9.3	Związek między reprezentacjami $ \vec{r}\rangle$ i $ \vec{p}\rangle$	109
9.3.1	Wprowadzenie	109

9.3.2	Funkcje własne pędu w reprezentacji położeniowej	110
9.3.3	Zmiana reprezentacji – pary fourierowskie	111
9.3.4	Cząstka swobodna	112
9.3.5	Kłopoty interpretacyjne	113
10	Zupełny zbiór obserwabli komutujących	115
10.1	Twierdzenia matematyczne	115
10.2	Zupełny zbiór obserwabli komutujących (ZZOK)	118
10.3	Uwagi praktyczne	119
11	Postulaty mechaniki kwantowej	120
11.1	Postulat 1: wektor stanu	120
11.2	Postulat 2: obserwabla	121
11.3	Postulat 3: wyniki pomiarów – wartości własne obserwabli	121
11.4	Postulat 4: prawdopodobieństwo wyników pomiarowych	121
11.4.1	Przypadek widma dyskretnego bez degeneracji	122
11.4.2	Przypadek widma dyskretnego z degeneracją	122
11.4.3	Przypadek widma ciągłego	123
11.5	Postulat 5: pomiar – redukcja wektora stanu	124
11.6	Postulat 6: ewolucja w czasie – równanie Schrödingera	125
12	Kwantowa teoria momentu pędu	126
12.1	Orbitalny moment pędu – wstęp	126
12.1.1	Podstawowe definicje	126
12.1.2	Relacje komutacyjne	127
12.2	Ogólny operator moment pędu	128
12.2.1	Definicje i uwagi wstępne	128
12.2.2	Relacje komutacyjne	129
12.3	Wartości własne operatorów $\hat{\mathbf{J}}^2$ oraz $J_3 = J_z$	130
12.3.1	Wprowadzenie	130
12.3.2	Wartość własna m jest ograniczona	131
12.3.3	Własności $J_{\pm} j m\rangle$	131
12.3.4	Wartości własne $\hat{\mathbf{J}}^2$ oraz $J_3 = J_z$	132
12.3.5	Podsumowanie	133
12.4	Wektory własne operatorów $\hat{\mathbf{J}}^2$ oraz $J_3 = J_z$	134
12.4.1	Konstrukcja stanów $ j m\rangle$	134
12.4.2	Reprezentacja standardowa	135
13	Orbitalny moment pędu	137
13.1	Ogólne własności orbitalnego momentu pędu	137
13.1.1	Przypomnienie wyników	137
13.2	Wartości własne i wektory własne	138
13.2.1	Elementy macierzowe	138
13.3	Orbitalny moment pędu w reprezentacji położeniowej	139
13.3.1	Współrzędne kartezjańskie i sferyczne	139
13.3.2	Operatory L_k we współrzędnych sferycznych	140
13.3.3	Operator $\hat{\mathbf{L}}^2$ we współrzędnych sferycznych	141
13.3.4	Wartości własne i funkcje własne $\hat{\mathbf{L}}^2$ i L_3	142
13.4	Harmoniki sferyczne	144
13.4.1	Wprowadzenie	144
13.4.2	Konstrukcja harmonik sferycznych	145
13.4.3	Harmoniki sferyczne – zebranie informacji	147
14	Stany stacjonarne w potencjale centralnym	149
14.1	Postawienie problemu	149
14.1.1	Przypomnienie klasycznego problemu Keplera	149
14.1.2	Hamiltonian kwantowo-mechaniczny	150
14.2	Separacja zmiennych	151
14.2.1	Zależność kątowa funkcji własnych	151
14.2.2	Radialne równanie Schrödingera	152
14.2.3	Zachowanie się funkcji radialnych w $r = 0$	153
14.3	Podsumowanie	155
14.3.1	Równanie radialne	155
14.3.2	Liczby kwantowe	156
14.3.3	Degeneracja zasadnicza i przypadkowa	156
14.4	Zagadnienie dwóch ciał	156
14.4.1	Separacja zmiennych w mechanice kwantowej	156
14.4.2	Wartości i funkcje własne Hamiltonianu	158
15	Atom wodoropodobny	161
15.1	Wprowadzenie	161
15.2	Stabilność atomu	162
15.2.1	Dyskusja klasyczna	162
15.2.2	Dyskusja kwantowo-mechaniczna	162

15.3	Kwantowo-mechaniczna teoria atomu wodoropodobnego	163
15.3.1	Równanie radialne – dyskusja własności	163
15.3.2	Rozwiązanie równania radialnego	165
15.3.3	Dyskusja rekurencji i kwantowanie energii	168
15.3.4	Funkcje radialne – ogólne sformułowanie	170
15.4	Dyskusja uzyskanych rezultatów	171
15.4.1	Rzędy wielkości parametrów atomowych	171
15.4.2	Poziomy energetyczne. Główna liczba kwantowa	172
15.4.3	Radialne funkcje falowe	173
15.4.4	Jawne wyrażenia dla kilku pierwszych funkcji radialnych	175
15.4.5	Podsumowanie	176
15.5	Obliczanie średnich $\langle r^s \rangle_{nl}$	177
15.5.1	Wprowadzenie	177
15.5.2	Kilka przypadków szczególnych	177
15.5.3	Wzór rekurencyjny Kramersa dla średnich $\langle r^s \rangle_{nl}$	178
16	Oddziaływanie z polem elektromagnetycznym	180
16.1	Przypomnienie fizyki klasycznej	180
16.1.1	Równania Lagrange'a	180
16.1.2	Potencjał uogólniony U_e dla cząstki w polu	181
16.1.3	Formalizm kanoniczny (hamiltonowski)	182
16.1.4	Krótką uwagę o cechowaniu	183
16.1.5	Hamiltonian cząstki klasycznej	184
16.2	Przybliżenie półklasyczne w mechanice kwantowej	184
16.2.1	Hamiltonian	184
16.2.2	Niezmienniczość ze względu na cechowanie	185
16.2.3	Ciągłość prądu prawdopodobieństwa	186
16.3	Cząstka bezspinowa w jednorodnym polu magnetycznym	188
16.3.1	Wybór potencjału wektorowego	189
16.3.2	Hamiltonian	189
16.3.3	Dyskusja rzędów wielkości	190
16.3.4	Interpretacja członu paramagnetycznego	191
16.3.5	Interpretacja członu diamagnetycznego	192
16.4	Normalny efekt Zeemana dla atomu wodoropodobnego	192
16.4.1	Poziomy energetyczne	193
17	Teoria spinu 1/2	196
17.1	Wprowadzenie – braki dotychczasowej teorii	196
17.2	Postulaty teorii Pauliego	197
17.3	Własności momentu pędu – spinu 1/2	198
17.3.1	Sformułowanie abstrakcyjne	198
17.3.2	Macierze Pauliego i operatory spinu 1/2	200
17.3.3	Spin w dowolnym kierunku	202
17.4	Nierelatywistyczny opis cząstki o spinie 1/2	205
17.4.1	Wektory stanu – spinory	205
17.4.2	Operatory i ich działanie na spinory	207
17.4.3	Obliczanie prawdopodobieństw i wartości oczekiwanych	210
18	Dodawanie momentów pędu	212
18.1	Całkowity moment pędu	212
18.1.1	Przypomnienie z mechaniki klasycznej	212
18.1.2	Przykład kwantowo-mechaniczny	212
18.1.3	Oddziaływanie spin-orbita – dyskusja wstępna	214
18.2	Dodawanie dwóch momentów pędu	215
18.2.1	Dyskusja i wprowadzenie	215
18.2.2	Podstawowe własności operatora $\vec{J} = \vec{j}_1 + \vec{j}_2$	217
18.2.3	Wartości własne (liczby kwantowe) J oraz M	218
18.2.4	Wektory własne operatorów $\vec{J}^2$ i J_3	219
18.3	Współczynniki Clebscha-Gordana (CG)	225
18.3.1	Wprowadzenie	225
18.3.2	Własności współczynników CG	225
19	Stacjonarny rachunek zaburzeń	231
19.1	Istota problemu	231
19.2	Rachunek zaburzeń dla stanu niezdegenerowanego	233
19.2.1	Wprowadzenie	233
19.2.2	Formalizm matematyczny	234
19.2.3	Poprawki pierwszego rzędu	237
19.2.4	Poprawki drugiego rzędu	238
19.2.5	Dyskusja uzyskanych rezultatów	240
19.2.6	Rachunek zaburzeń dla stanu niezdegenerowanego. Podsumowanie	241
19.3	Rachunek zaburzeń dla stanu zdegenerowanego	242
19.3.1	Wprowadzenie	242
19.3.2	Formalizm rachunku zaburzeń z degeneracją	243

19.3.3	Dyskusja macierzy zaburzenia	245
19.3.4	Poprawki pierwszego rzędu do wektorów stanu	247
19.3.5	Rachunek zaburzeń z degeneracją – podsumowanie	248
20	Rachunek zaburzeń z czasem	249
20.1	Przybliżone rozwiązanie równania Schrödingera	249
20.1.1	Zagadnienie stacjonarne – przypomnienie	249
20.1.2	Wpływ zewnętrznego zaburzenia. Prawdopodobieństwo przejścia	250
20.1.3	Prawdopodobieństwo przejścia w pierwszym rzędzie rachunku zaburzeń	252
20.2	Zaburzenie harmoniczne	253
20.2.1	Prawdopodobieństwo przejścia	253
20.2.2	Własności funkcji pomocniczych	256
20.2.3	Prawdopodobieństwo przejścia. Przybliżenie rezonansowe	258
20.2.4	Zaburzenie stałe w czasie	261
20.2.5	Szerokość rezonansu i zasada nieoznaczoności	261
20.2.6	Warunki stosowalności	262
20.2.7	Podsumowanie	263
20.3	Sprzężenie ze stanami z continuum	265
20.3.1	Dyskusja problemu	265
20.3.2	Złota reguła Fermiego	266
21	Oddziaływanie atomów z falą elektromagnetyczną	267
21.1	Prosta dyskusja zjawisk optycznych	267
21.1.1	Gęstość modów we wnęce	267
21.1.2	Rozkład Plancka	268
21.1.3	Współczynniki A i B Einsteina	270
21.2	Oddziaływanie atomu z falą elektromagnetyczną	273
21.2.1	Hamiltonian oddziaływania	273
21.2.2	Prawdopodobieństwo przejścia, cz. I	276
21.2.3	Prawdopodobieństwo przejścia, cz. II	278
21.2.4	Reguły wyboru	280
21.2.5	Współczynniki A i B Einsteina	282
21.2.6	Stosowalność rachunku zaburzeń	284
II	ROZDZIAŁY UZUPEŁNIAJĄCE I ĆWICZENIOWE	1
22 (U.1)	Cząstki i fale	1
22.1	Doświadczenia z polaryzacją fotonu	1
22.1.1	Przypomnienie	1
22.1.2	Trzy polaryzatory	2
23 (U.2)	Funkcje falowe i równanie Schrödingera	4
23.1	Równanie Kleina–Gordona	4
23.2	Jednowymiarowe równanie Schrödingera	4
23.2.1	Ogólne omówienie	4
23.2.2	$U(x)$ – funkcja parzysta	6
23.3	Jednowymiarowa, nieskończona studnia potencjału	7
23.3.1	Wprowadzenie	7
23.3.2	Rozwiązanie równania Schrödingera	7
23.3.3	Funkcje falowe	8
23.3.4	Podsumowanie	9
23.4	Jednowymiarowa, skończona studnia potencjału	10
23.4.1	Wprowadzenie	10
23.4.2	Stany związane	10
23.4.3	Stany rozproszeniowe	17
23.4.4	Rozpraszanieiskoenergetyczne	21
23.5	Cząstka swobodna i pakiet falowy	25
23.5.1	Pakiet falowy	26
23.5.2	Pakiet gaussowski	27
23.5.3	Ewolucja pakietu gaussowskiego	29
23.5.4	Dyskusja	31
24 (U.3)	Podstawy formalizmu mechaniki kwantowej	33
24.1	Wartości oczekiwane i dyspersje dla stanu superponowanego	33
24.1.1	Założenia wstępne	33
24.1.2	Obliczenia elementów macierzowych	34
24.1.3	Dyspersja energii	34
24.2	Pomiary i stany pośrednie	35
24.2.1	Doświadczenie 1: dwa kolejne pomiary	35
24.2.2	Doświadczenie 2: bez stanu pośredniego	36
24.2.3	Dyskusja	37

25 (U.4) Równanie Schrödingera	38
25.1 Pakiet falowy – raz jeszcze	38
25.1.1 Wartości oczekiwane $\langle x \rangle$ i $\langle x^2 \rangle$	38
25.1.2 Wartości oczekiwane $\langle p \rangle$ i $\langle p^2 \rangle$	39
25.2 Uogólnione twierdzenie o wirale	40
26 (U.5) Zasada nieoznaczoności	42
26.1 Pakiet falowy minimalizujący zasadę nieoznaczoności	42
26.1.1 Wyprowadzenie postaci pakietu	42
26.1.2 Dyskusja wyników	44
26.2 Dyskusja doświadczenia interferencyjnego	44
27 (U.6) Oscylator harmoniczny	47
27.1 Rozwiązanie przez rozwinięcie w szereg	47
27.1.1 Ogólna postać rozwiązań	47
27.1.2 Dyskusja rozwinięć. Kwantowanie energii	48
27.2 Alternatywna postać funkcji falowych	50
27.3 Szacowanie energii stanu podstawowego z zasady nieoznaczoności	52
27.4 Operatory anihilacji i kreacji. Oscylator harmoniczny	54
27.4.1 Operatory anihilacji i kreacji – ogólna teoria	54
27.4.2 Operatory anihilacji i kreacji – podsumowanie	58
27.4.3 Zastosowanie do oscylatora harmonicznego	59
28 (U.7) Notacja Diraca	64
28.1 Przestrzeń dualna. Pojęcie bra	64
28.2 Operatory i ich sprzężenia	65
29 (U.8) Reprezentacje w przestrzeni Hilberta	68
29.1 Reprezentacje – dyskusja praktyczna	68
29.1.1 Wprowadzenie	68
29.1.2 Dyskusja zagadnień praktycznych	69
29.1.3 Dowolny stan $ \psi\rangle$	70
29.1.4 Uwagi końcowe	72
29.2 Zmiany reprezentacji	72
29.2.1 Dwie reprezentacje: "stara" i "nowa"	72
29.2.2 Własności transformacji	73
29.2.3 Uwagi końcowe	76
30 (U.9) Reprezentacje położeniowa i pędowa	77
30.1 Operator pędu w reprezentacji położeniowej. Twierdzenie pomocnicze	77
30.2 Funkcje falowe oscylatora harmonicznego w reprezentacji pędowej	78
31 (U.10) Ewolucja układów kwantowych w czasie	81
31.1 Równanie Schrödingera i operator ewolucji	81
31.1.1 Podstawowe definicje	81
31.1.2 Własności operatora ewolucji	81
31.1.3 Postać operatora ewolucji	83
31.2 Obraz Schrödingera	84
31.3 Obraz Heisenberga	85
31.3.1 Wektor stanu w obrazie Heisenberga	85
31.3.2 Operatory w obrazie Heisenberga	85
31.3.3 Ewolucja operatora w obrazie Heisenberga	86
31.3.4 Pewne dodatkowe własności obrazu Heisenberga	87
31.4 Obraz oddziaływania	88
31.4.1 Wektor stanu w obrazie oddziaływania	89
31.4.2 Równanie Schrödingera w obrazie oddziaływania	89
31.4.3 Operatory i ich ewolucja w obrazie oddziaływania	90
31.5 Ewolucja stanu układu w obrazie oddziaływania	92
31.5.1 Postawienie problemu	92
31.5.2 Rozwiązanie iteracyjne	92
31.6 Interpretacja szeregu iteracyjnego	93
32 (U.11) Obroty i moment pędu	96
32.1 Wprowadzenie	96
32.2 Podstawowe własności obrotów w $\mathbb{R}^3$	96
32.2.1 Obrót wektora	96
32.2.2 Obroty nieskończenie małe	98
32.2.3 Własności obrotów	98
32.3 Operatory obrotów w przestrzeni stanów (bez spinu)	99
32.3.1 Definicja operatora obrotu	99
32.3.2 Własności operatora obrotu	100
32.3.3 Transformacja obserwabli	101
32.4 Obroty i momentu pędu	102
32.4.1 Obrót nieskończenie mały	102

32.4.2	Operator skończonego obrotu i moment pędu	103
32.4.3	Transformacje obserwabli	104
32.5	Relacje komutacyjne	104
32.6	Uwagi końcowe	106
32.6.1	Całkowity moment pędu	106
32.6.2	Niezmienniczość przy obrotach	107
33 (U.12)	Potencjał centralny	109
33.1	Układ środka masy i ruch względny. Przypomnienie z fizyki klasycznej	109
33.2	Model molekuly dwuatomowej. Potencjał Kratzera	111
33.2.1	Wprowadzenie	111
33.2.2	Radialne równanie Schrödingera	112
33.2.3	Pełna funkcja falowa	115
33.2.4	Kwantowanie energii	116
33.2.5	Rozwinięcie potencjału w otoczeniu $r_{min} = a$	117
33.2.6	Dyskusja przybliżonego wyrażenia dla E_{nl}	118
33.2.7	Wartość $\langle r \rangle$ w stanie podstawowym	120
34 (U.13)	Atom wodoropodobny	122
34.1	Model Bohra – przypomnienie	122
34.1.1	Postulaty Bohra	122
34.1.2	Obliczenia E_n i r_n	123
34.2	Pęd radialny w atomie wodoropodobnym	124
34.2.1	Uwagi wstępne	124
34.2.2	Pęd radialny	125
34.2.3	Równania ruchu dla wielkości radialnych	126
34.3	Wzór rekurencyjny Kramersa dla $\langle r^s \rangle_{nl}$	126
34.3.1	Zastosowanie twierdzenia o wirale	127
34.3.2	Wykorzystanie równań ruchu dla wielkości radialnych	127
34.3.3	Pomocnicze wartości oczekiwane	128
34.3.4	Ostatni etap obliczeń	129
35 (U.14)	Oddziaływanie z polem elektromagnetycznym	131
35.1	Niezmienniczość ze względu na cechowanie	131
35.1.1	Niezmienniczość równania Schrödingera	131
35.1.2	Niezmienniczość prądu prawdopodobieństwa	134
35.2	Cechowanie i mechanika kwantowa	135
35.2.1	Uwagi wstępne	135
35.2.2	Transformacja wektora stanu	136
35.2.3	Ewolucja wektora stanu	138
36 (U.15)	Spin 1/2	140
36.1	Spin 1/2 w polu magnetycznym	140
36.1.1	Wprowadzenie	140
36.1.2	Pole statyczne i pole zmienne w czasie	140
36.1.3	Równanie Schrödingera	141
36.1.4	Dygresja matematyczna	143
36.1.5	Rozwiązanie równania (36.22)	144
36.1.6	Pole statyczne. Precesja Larmora	146
36.1.7	Oscylacje Rabiego	147
36.2	Pewne własności macierzy Pauliego	150
37 (U.16)	Dodawanie momentów pędu	152
37.1	Złożenie orbitalnego momentu pędu i spinu 1/2	152
37.1.1	Przejście do bazy sprzężonej	152
37.1.2	Obliczenia współczynników CG	153
37.1.3	Stany bazy sprzężonej w reprezentacji położeniowej	159
37.1.4	Przykład zastosowania: $l = 1$ i $s = \frac{1}{2}$	160
37.1.5	Stany bazy niesprężonej via stany sprzężone	161
37.1.6	Unitarność współczynników Clebscha–Gordana	162
37.1.7	Przykład zastosowania	162
38 (U.17)	Zastosowania stacjonarnego rachunku zaburzeń	166
38.1	Struktura subtelna w atomie wodoropodobnym	166
38.1.1	Hamiltonian i jego dyskusja	166
38.1.2	Poprawka do energii kinetycznej	169
38.1.3	Oddziaływanie spin-orbita	173
38.1.4	Struktura subtelna	178
39 (U.18)	Metoda wariacyjna	181
39.1	Metoda wariacyjna	181
39.1.1	Uwagi wstępne	181
39.1.2	Twierdzenia pomocnicze	181
39.1.3	Funkcjonał $E(\phi)$ szacuje energię od góry	182

39.1.4	Procedura obliczeń metodą wariacyjną	184
39.2	Przykład: energia stanu podstawowego atomu helopodobnego	185
39.2.1	Omówienie problemu	185
39.2.2	Wybór funkcji próbnej. Konstrukcja funkcjonału $E(\phi)$	186
39.2.3	Dyskusja wyników	191
39.2.4	Pierwszy rząd rachunku zaburzeń	192
40 (U.19)	Zaburzenia zależne od czasu	194
40.1	Rachunek zaburzeń zależny od czasu	194
40.1.1	Omówienie problemu	194
40.1.2	Przybliżona ewolucja wektora stanu	194
40.1.3	Prawdopodobieństwo przejścia	195
40.2	Atom wodoru w zmiennym polu elektrycznym	197
40.2.1	Wprowadzenie	197
40.2.2	Prawdopodobieństwo przejścia – obliczenia	198
40.2.3	Prawdopodobieństwo przejścia $ 1, 0, 0\rangle \rightarrow 2, l, m\rangle$	200
40.2.4	Stosowność rachunku zaburzeń	201
40.3	Przybliżenie sekularne	201
40.3.1	Uwagi wstępne	201
40.3.2	Stany istotne w okolicach rezonansu	202
40.3.3	Zaniedbanie stanów nierezonansowych	203
40.3.4	Zaniedbanie składników szybko oscylujących	204
40.3.5	Rozwiązanie równań	205
III	DODATKI MATEMATYCZNE	1
A	Konfluentna funkcja hipergeometryczna	1
B	Wielomiany Hermite’a i ich własności	4
B.1	Definicje	4
B.2	Relacje rekurencyjne i równanie różniczkowe Hermite’a	5
B.3	Całki z wielomianami Hermite’a	6
B.4	Inne sposoby obliczania całek	9
C	Harmoniki sferyczne	10
C.1	Wprowadzenie	10
C.1.1	Całka normalizacyjna $I_p(n)$	10
C.2	Wyprowadzenie postaci $Y_{lm}(\theta, \varphi)$ dla $m < l$	12
C.2.1	Zastosowanie operatora obniżającego	12
C.2.2	Operator $(L_-/\hbar)^k$ w reprezentacji położeniowej	13
C.2.3	Harmoniki $Y_{lm}(\theta, \varphi)$	15
C.3	Jawne obliczenia pewnych harmonik sferycznych	15
C.4	Inny sposób konstrukcji	17
C.5	Harmoniki i ich sprzężenia zespolone	19
C.6	Relacja rekurencyjna dla harmonik sferycznych	19
D	Wielomiany Legendre’a, itp.	25
D.1	Wielomiany Legendre’a	25
D.2	Stowarzyszone funkcje Legendre’a	27
D.3	Harmoniki sferyczne	28
D.3.1	Związek ze stowarzyszonymi funkcjami Legendre’a	28
D.3.2	Parzystość harmonik sferycznych	29
D.3.3	Harmoniki sferyczne to funkcje własne $\hat{L}^2$ i L_z	29
E	Uwagi o wielomianach Laguerre’a	31
E.1	Podstawy – definicje	31
E.2	Całki z wielomianami Laguerre’a	32